

& SAVOIR-VIVRE®

Creat cu pasiune și savoir-faire. Un volum Baroque Books & Arts®.

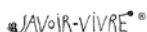
SANDRA NEWMAN

ARTA DE A CITI
CLASICII
FĂRĂ REVERENȚĂ

Ediția a II-a, revizuită
Prima ediție a apărut cu titlul LIT KIT

traducere din limba engleză de
MIHAI MOROIU

Colecție coordonată de Dana MOROIU

THE WESTERN LIT SURVIVAL KIT: How to Read the Classics Without Fear
Original English language edition first published by Penguin Books Ltd, London in 2012
Text copyright © Sandra Newman, 2012
The author has asserted her moral rights. All rights reserved.

© Baroque Books & Arts®, 2019

Imaginea copertei: Stela LIE
Concepție grafică: Baroque Books & Arts®
Redactor: Ioana IERONIM
Lector: Rodica CREȚU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
NEWMAN, SANDRA
Arta de a citi: clasicii fără reverență / Sandra Newman;
trad.: Mihai Moroiu; - Ed. a 2-a. - București: Baroque Books & Arts, 2019

Index

ISBN 978-606-8977-29-4

I. Moroiu, Mihai (trad.)

82.09

Tiparul executat de Monitorul Oficial R.A.

Niciun fragment din această lucrare și nicio componentă grafică nu pot fi reproduse
fără acordul scris al deținătorului de copyright, conform Legii Dreptului de Autor.

MULȚUMIRI

Cartea de față nu ar fi existat, probabil, fără Howard Mittelmark, partener uneori de scris, uneori de cameră, cel care a sugerat proiectul și a ajutat, de la bun început, să prindă formă. Îi sunt recunoscătoare pentru comentariile și contribuțiile sale de-a lungul întregului volum, mai ales în secțiunile medievală și americană. Dincolo de asta, toate erorile îmi aparțin. (Cu excepția uneia! Dacă socotiți că ați ghicit greșeala lui Howard, trimiteți răspunsul. Câștigătorii vor fi răsplătiți cu ediția în tiraj limitat, legată în piele, cuprinzând o selecție a celor mai bune erori ale noastre.)

INTRODUCERE

În anii douăzeci, educatori ca Mortimer Adler au început să lanseze programe dedicate Marilor Cărți, iar casele editoriale i-au pus pe autorii clasici la dispoziția celor interesați, în serii de genul „bibliotecii pentru toți”, vândute la prețuri rezonabile. O cruciadă ambițioasă, menită să ofere literatură întregului popor, cu un succes fenomenal în atingerea unui obiectiv: din acel moment, nu doar absolvenții cursurilor de literatură, ci toți, fără excepție, au avut prilejul să se simtă vinovați că nu au citit Marile Cărți. În același timp, educația universală le-a asigurat tinerilor ocazia de a stabili, încă din vremea liceului, legătura dintre literatură și suferință. Până să ajungă la universitate, știau prea bine că *Sister Carrie*¹ este o operă impenetrabilă, bombastică și plicticoasă și că, indiferent ce limbă vorbea Shakespeare, numai engleză nu putea fi numită. Contagiată prin asociere, literatura a început să prezinte tot atâta atractivitate cât studiile biblice.

Mai recent, editorii au recurs, cu oarecare succes, la hrănirea cu lingurița (*Ulise pe gustul oricui – ediție pentru supernătângi*), la băgatul în sperieți (*1001 de cărți – Citește-le*

¹ Roman al lui Theodore Dreiser (1900) (n. tr.).

sau *vei muri!!!!*) sau la mici tertipuri spirituale (*Influența lui Proust asupra veniturilor lui Alain de Botton*). Până și cei care nu vor să citească Marile Cărți citesc *despre* Marile Cărți. În fapt, lectura despre Marile Cărți a ajuns astăzi un gest de jertfă, la fel ca abonamentul la sala de gimnastică, unde nu ajungi să calci niciodată, sau ca separarea gunoiului pe categorii reciclabile, după care te urci în SUV-ul tău.

Un singur lucru rămâne fals în acest fel de abordare. Literatura înseamnă plăcere. Trebuie să te satisfacă emoțional, să-ți dea fiori intelectuali și să te amuze, de la cap la coadă. Iar dacă asta nu se întâmplă, nu trebuie să te încerce vreo vinovăție.

Cartea de față tratează literatura occidentală ca pe un parc de distracții. Oferă un ghid al diverselor opțiuni, sugerând care dintre ele sunt distractive, indiferent de vârstă, care sunt imposibil de plicticoase, indiferent de vârstă, și care te pot supune la munci, dar îți pun la dispoziție o experiență pe care pur și simplu altfel nu ai de unde să o alegi.

Cititorilor care au înghițit un oarecare eșantion de Mari Cărți, volumul de față le oferă o perspectivă unificatoare, un mod nou de a le pătrunde și mici glume pe seama autorilor mai mult sau mai puțin preferați. Iar pe cititorul care se apropie prima oară de literatura occidentală (sau a doua oară, după ce s-a ars rău de tot cu ea în școală), volumul îl va ajuta să decidă care autori merită încercați.

Fiecărei opere în parte i se atribuie note de la unu la zece în ceea ce privește Importanța, Accesibilitatea și gradul de Amuzament. Am încercat să fiu cât mai obiectivă cu putință. Adică, este vorba de aprecieri subiective ale reacțiilor unui cititor mediu. Cu siguranță, ai putea fi o persoană care a parcurs Joyce cu ușurință sau care a descoperit delicii comice în *Litera stacojie*. Te rog să nu te neliniștești dacă îți se pare că întâlnești ciudățenii. Mai bine stai drept și fii mândru, înseamnă că nu ești un cititor mediu.

Notă: „Amuzament” nu înseamnă „calitate”. *Paradisul pierdut* este o operă de geniu recunoscută. Dar e la fel de amuzantă ca atunci când rămâi blocat într-un congelator. În aprecierea acestui criteriu am încercat să iau în considerare diverse surse posibile de amuzament, de la puterea de seducție a poeziei la atractivitatea paginilor de proză. Dincolo de asta, în discuție rămâne aprecierea valorii distractive a operei – și nu eventuala ei încadrare în rândul capodoperelor nemuritoare.

În accepțiunea volumului de față, literatură occidentală înseamnă ceea ce înveți la universitate, când mergi să studiezi literatură, fără intenția de a îndrepta dezechilibre sau de a redefini criteriile. El se concentrează asupra operelor considerate importante în spațiul de limbă engleză, ignorându-i pe Büchner, pe Mickiewicz și pe toți scriitorii albanezi din lume, fără să li se acorde a doua ocazie. Și nici prima.

Printre multe alte lucruri, autoarea de față, ca aproape tot restul lumii, ar fi mai fericită dacă literatura occidentală ar fi mai puțin dominată de bărbați albi. Însă, ca aproape tot restul lumii, nu am ce face – și nu-mi rămâne decât să nu mă las copleșită de acest gând și să mă apuc de băut. *C'est la vie*, care, așa cum știe oricine, nu este un bol plin de cireșe. Și să fi fost, bărbații albi ar fi avut grijă să înghită fructele, cu secole în urmă, iar nouă, celorlalți, nu ne-ar fi rămas decât să spălăm bolul. Să recunoaștem însă că, atunci când erau plini de acea energie sănătoasă a cireșelor, bărbații albi au scris cărți destul de valabile.

CUPRINS

Mulțumiri	5
Introducere	7
1. Grecia: Leagănul civilizației grecești	11
2. Roma: Când lumea era condusă de italieni	33
3. Evul Mediu și între timp	50
4. Renașterea: Înapoi la viitor	74
5. William „sunt tare și am capitolul meu separat” Shakespeare	99
6. Uite și puritanii: Ploaia strică parada	131
7. Franța și Anglia în secolul al XVII-lea: Superficialii	150
8. Epoca Luminilor sau: Când oamenilor le-a venit mintea la cap și au început să creadă ce credem și noi	168
9. Romanticii: Autorul ca erou (al autorului)	202
10. Apar și americanii	238
11. Realismul amabil: Romanul inedit	267
12. Realismul nepoftit: Francezii și rușii fac echipă ca să deprime lumea	307
13. Secolul XX cel dezordonat: Încheiat în sfârșit	341
14. Concluzie: Dincolo de literatura occidentală	408
Cronologie	412

 SAVOIR-VIVRE®

O colecție de formare și rafinare a personalității, *à la légère*, fără nicio declarație de intenție programatică.

Enciclopedii și alte lucrări capabile să corecteze micile imperfecțiuni și să răspundă la marile întrebări cu grație, umor și inteligență, pentru cititorii care își caută bucurii oneste într-o lume a speranțelor amânate.